

O'ZBEKISTON BOLALARI VA O'SMIRLARI ORASIDA SURUNKALI TONZILLIT VA REVMATIZMNING IMMUNOLOGIK VA IMMUNOGENETIK XUSUSIYATLARI.

Qo'ldoshev Sardor Furqatovich

Samarqand davlat tibbiyot universiteti

Mahkamov Azamat Aliqulovich

Respublika shoshilinch tibbiy yordam ilmiy markazining Samarqand filiali

Tonzillyar muammoning ijtimoiy ahamiyati o'tkir va surunkali tonzillit bilan kasallanishning yuqori va tobora ko'payib borayotgan darajasi bilan belgilanadi, ayniqsa bolalar orasida. O'zbekistonbo'yicha surunkali tonzillit bilan kasallanish va kasallik ko'rsatkichlarini retrospektiv baholash shuni ko'rsatdiki, bolalar kattalarga qaraganda 2 baravar ko'p, Samarqand shahri bo'yicha esa 3 baravar ko'p kasallanmoqda. Bundan tashqari, bolalar orasida birinchi marta aniqlangan holatlar O'zbekistonbo'yicha 3 baravar, Samarqand shahri bo'yicha esa 5 baravar ko'paygan. O'zbekistonbo'yicha surunkali tonzillit bilan kasallangan bemorlarning eng yuqori soni 1997 yilda, 1998 yilda boshlangan revmatizmning epidemik avj olishidan oldin qayd etilgan.

Tadqiqotning maqsadi revmatizm rivojlanish xavfi yuqori bo'lgan surunkali tonzillit va revmatizm bilan og'rigan bemorlarda yurak nuqsoni shakllanish jarayonida A guruh streptokokk hujayra devori antigenlariga immunologik va immunogenetik javob ko'rsatkichlarining ahamiyatini aniqlashdan iborat.

Tadqiqot materiallari va usullari. 6 yoshdan 16 yoshgacha bo'lgan surunkali tonzillit va revmatizm bilan og'rigan bemorlar kompleks klinik-laborator va instrumental tekshiruvdan o'tkazildi. Qon zardobidagi sirkulyatsiyalovchi immun komplekslar (SIK) tarkibidagi A va V guruh streptokokklarining guruhga xos antigenlari hamda streptokokklarning guruhga xos polisaxaridiga qarshi antitanachalarni aniqlash Moskva tibbiyot akademiyasining streptokokk infeksiyasini o'rganish bo'yicha muammoli ilmiy-tadqiqot laboratoriyasida ishlab chiqilgan test-tizimlardan foydalangan holda immunoferment tahlil (IFA) usuli yordamida amalga oshirildi

Surunkali tonzillit bilan og'rigan bemorlarda ($125,6 \pm 3,7$) va revmatizm bilan og'rigan bemorlarda ($310,76 \pm 4,12$) antitanachalarning o'rtacha titrlari ko'rsatkichlari sog'lom kishilarga nisbatan ancha yuqori ($18,56 \pm 1,36$, $R < 0,0001$). Surunkali tonzillit bilan og'rigan bemorlarda antitanachalarni aniqlash chastotasi ko'rsatkichlari ($68,7 \pm 15,0$) sog'lom kishilarnikidan ($44,78 \pm 11,15$) uncha farq qilmaydi.

Surunkali tonzillit bilan og'rigan bemorlarda ($380,0 \pm 2,5$) va revmatizm bilan og'rigan bemorlarda ($345,23 \pm 1,44$) antistreptolizin-O o'rtacha titrlari ko'rsatkichlari

sogʻlom odamlardagiga ($130,21 \pm 1,89$, $R < 0,05$) nisbatan yuqori ekanligi aniqlandi. Shuningdek, surunkali tonzillit bilan ogʻrigan bemorlarda ($68,0 \pm 18,5$) va revmatizm bilan ogʻrigan bemorlarda ($78,65 \pm 13,2$) ASL-O titrini aniqlash chastotasi koʻrsatkichlari sogʻlom odamlarga ($19,17 \pm 4,6$ $P < 0,001$) qaraganda sezilarli darajada yuqori boʻldi.

Surunkali tonzillit va revmatizm bilan ogʻrigan bemorlarda aylanib yuruvchi immun komplekslar tarkibidagi A guruh streptokokk antigenlarini va guruhga xos polisaxaridga qarshi antitanachalarni aniqlash boʻyicha olingan natijalar shuni koʻrsatadiki, surunkali tonzillit bilan ogʻrigan bemorlarda A guruh streptokokk antigenlari va polisaxaridlarga qarshi antitanachalar konsentratsiyasi sogʻlom odamlarga qaraganda sezilarli darajada yuqori, ammo revmatizm bilan ogʻrigan bemorlarda qaraganda past. Aylanib yuruvchi immun komplekslar tarkibidagi streptokokk antigenlarini va streptokokklarning guruhga xos polisaxaridlariga qarshi antitanachalarni aniqlash oʻtkir va surunkali tonzillit hamda faringitda, shuningdek surunkali tonzillit va revmatizm bilan tashxis qoʻyish qiyin boʻlgan boshqa streptokokk kasalliklarida juda maʼlumotli usul hisoblanadi.

Shuni taʼkidlash joizki, kasallik davomiyligi ortishi bilan qon aylanishidagi immun komplekslar va polisaxaridlarga qarshi antitanalar tarkibidagi A guruhi streptokokk antigenlarining miqdori va chastotasi hamda antigenlar va antitanalar miqdori oʻrtasidagi korrelyatsion bogʻliqlik kuchayadi. Surunkali tonzillit va revmatizm A guruhi streptokokkning hujayra devori antigenlari bilan oʻzaro taʼsirning ifodalanishi vaqt oʻtishi bilan kuchayib boradi. Ehtimol, revmatizm va surunkali tonzillitda bu reaksiyalar patologik oʻzgarishlarning rivojlanishida asosiy rol oʻynaydi, bu esa A guruhi streptokokk polisaxaridlariga qarshi antitelolarning uzoq vaqt davomida saqlanib qolishidan dalolat beradi. Streptokokkli angina bilan ogʻrigan bemorlarda antigenemiya kasallikning butun faol davri (1-2 hafta) davomida, revmatizm bilan ogʻrigan bemorlarda esa kasallikning butun davri va undan ham uzoqroq kuzatiladi. Yaʼni, A guruhidagi streptokokk hujayra devorlarining organizmda uzoq vaqt saqlanib qolishi qon tomirlaridan antigenning chiqarilishi buzilganligi bilan izohlanadi.

D8/17 antigenlari surunkali tonzillitga (24%) qaraganda revmatizm bilan ogʻrigan bemorlarda (86%) sezilarli darajada koʻproq aniqlangan. Nazorat guruhiga nisbatan, surunkali tonzillit bilan ogʻrigan bemorlarda revmatizmga moyillik antigenining tez-tez aniqlanishi (17%) ushbu bemorlar guruhida revmatizm kelib chiqish ehtimoli yuqori ekanligini koʻrsatadi. Surunkali tonzillit bilan ogʻrigan bemorlarda antistreptolizin-O bilan birgalikda A guruhidagi streptokokk antitanalari va antigenlarining yuqori titrlarini uzoq vaqt davomida aniqlash bolalarda revmatizm rivojlanishi nuqtai nazaridan prognoz uchun noqulay hisoblanadi.

Xulosalar:

1. A-PSga qarshi antitanalar va hujayra devori antigenlari titrini ASL-O titri bilan birgalikda o'rganish revmatizmni erta tashxislash va surunkali tonzillit kechishini bashorat qilish samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.
2. B-limfotsitlardagi D8/17 gistomuvofiqlik antigenini aniqlash natijalariga ko'ra, revmatizmga genetik moyillikning ta'siri xavf guruhini shakllantirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega deb hisoblaymiz.
3. D8/17 B-limfotsitlardagi gistomuvofiqlik bizga xavf guruhini shakllantirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega deb ko'rinadi.

Adabiyotlar

1. Рустамова, Г. Р., & Мухамадиева, Л. А. (2020). Современные аспекты клинико-лабораторных методов исследования острой ревматической лихорадки. *International scientific review*, (LXVI), 106-110.
2. Угли, Ш. Н. М., Закирова, Б. И., Кулдашев, С. Ф., & Хусаинова, Ш. К. (2020). Оптимизация терапии рецидивирующего течения бронхообструктивного синдрома у детей. *Достижения науки и образования*, (3 (57)), 58-62.
3. Кулдашев, С., Мухаммадиева, Л., Белых, Н., Рузметова, С., & Умарова, С. (2021). ВЛИЯНИЕ ОСОБЕННОСТЕЙ МАКРОТА ПРИ ОСТРЫХ И РЕЦИДИВНЫХ БРОНХИТАХ У ДЕТЕЙ. *Журнал гепато-гастроэнтерологических исследований*, 2(3.1), 33-35.
4. Shamsiev, F. M., Karimova, N. I., Turaeva, N. O., Ruzmetova, S. U., & ogli Quldashev, S. F. (2020). The Role Of Vitamin D Deficiency In The Development Of Bronchoobstructive Syndrome In Children And Its Relationship With Cytokine Status. *Solid State Technology*, 63(5), 5799-5805.
5. Кулдашев, С., Мухаммадиева, Л., Белых, Н., Рузметова, С., & Умарова, С. (2021). ВЛИЯНИЕ ОСОБЕННОСТЕЙ МАКРОТА ПРИ ОСТРЫХ И РЕЦИДИВНЫХ БРОНХИТАХ У ДЕТЕЙ. *Журнал гепато-гастроэнтерологических исследований*, 2(3.1), 33-35.
6. Умарова, С., Мухаммадиева, Л., Рузматова, С., & Кулдашев, С. (2021). Особенности течения острой ревматической лихорадки у детей Самаркандской области. *Журнал гепато-гастроэнтерологических исследований*, 2(3.2), 15-17.